

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของเกษตรกรในพื้นที่ตำบล
ออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปตารางข้อมูล
ประกอบคำบรรยายและวิจารณ์ผลการวิจัยในขอบเขตของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม กับการมี
ส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของผู้ให้ข้อมูล

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของผู้ให้ข้อมูล

ลักษณะส่วนบุคคล

1. เพศ

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 85.71) และมีเพียงร้อยละ 14.29 เท่านั้นที่
เป็นเพศหญิง ซึ่งเป็นลักษณะของสังคมไทยที่ส่วนใหญ่เพศชายจะเป็นผู้นำหรือหัวหน้าครอบครัว
(ตาราง 3)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ซึ่งเป็นลักษณะ
ของสังคมไทยที่ส่วนใหญ่เพศชายเป็นผู้นำหรือหัวหน้าครอบครัว จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเพศ
หญิงบางรายมีสถานภาพโสดหรือหม้าย หรือสามีไม่อยู่ไปทำงานต่างถิ่น จากข้อมูลกล่าวโดยสรุป
ได้ว่า เกษตรกรเพศชายยังคงเป็นผู้นำ มีอำนาจตัดสินใจ

2. อายุ

ผู้ให้ข้อมูลมีอายุเฉลี่ยประมาณ 52 ปี ผู้ให้ข้อมูลมีอายุน้อยที่สุดคือ 35 ปี และผู้ให้
ข้อมูลที่มีอายุมากที่สุดคือ 68 ปี โดยผู้ให้ข้อมูลมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 38.78) มีอายุระหว่าง 51-
55 ปี รองลงมาร้อยละ 32.65 มีอายุระหว่าง 46-50 ปี ร้อยละ 15.56 มีอายุระหว่าง 56-60 ปี ร้อยละ 9.18
มีอายุไม่เกิน 45 ปี และมีเพียงร้อยละ 3.74 เท่านั้น ที่มีอายุมากกว่า 60 ปี (ตาราง 3)

แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีอายุอยู่ในวัยกลางคน โดยมีอายุเฉลี่ยประมาณ 52 ปี ซึ่งเป็นวัยผู้ใหญ่ มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ประกอบกับมีพื้นฐานของการเรียนรู้ในกิจกรรมการเกษตร รู้จักใช้เหตุผล มีความสำนึกที่ดี และมีความสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมบุรณ์ ศาลยาชีวิน (2526: 45) ที่ระบุว่า บุคคลที่อยู่ในช่วงอายุ 35-55 ปี เป็นกลุ่มคนที่อยู่ในวัยเหมาะสมกับการทำงาน ส่งผลให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ และประสบความสำเร็จ และเป็นที่น่าสังเกตว่ามีเกษตรกรที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไปทำการเกษตรอยู่ ทั้งนี้บ่งบอกถึงสภาวะทางสังคมไทยในปัจจุบันเป็นอย่างดีว่า พื้นฐานของการประกอบอาชีพของคนไทยยังต้องอาศัยอาชีพการเกษตรเป็นหลักอยู่ ทั้งนี้เนื่องจากผู้ที่มีอายุน้อยและอยู่ในวัยแรงงานหนุ่มสาวส่วนใหญ่ได้อพยพเข้าไปศึกษาต่อในเมือง อีกทั้งยังเข้าไปรับจ้าง ใช้แรงงานในเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ

3. ระดับการศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 58.50) จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาภาคบังคับ รองลงมาร้อยละ 35.71 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 5.11 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปว.ช. และมีเพียงร้อยละ 0.68 เท่านั้นที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี (ตาราง 3)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นระดับการศึกษาภาคบังคับ สอดคล้องกับอายุของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในอดีตการเข้าถึงระบบการศึกษาขั้นสูงทำได้ยาก ลูกหลานเกษตรกรส่วนใหญ่ เมื่อจบการศึกษาภาคบังคับก็อาจไปช่วยครอบครัวทำงาน หรือเป็นแรงงานในภาคการเกษตร

4. อาชีพหลัก

ผลการศึกษาในตาราง 4 ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 57.59) ทำไร่/ทำสวน เป็นอาชีพหลัก รองลงมาร้อยละ 24.48 ประกอบอาชีพรับจ้าง / พนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 9.66 ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 7.59 ประกอบอาชีพค้าขาย และมีเพียงร้อยละ 1.72 และ 0.34 เท่านั้นที่ประกอบอาชีพประมง และรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ ตามลำดับ

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่งประกอบอาชีพทำไร่/ทำสวนเป็นอาชีพหลัก ซึ่งสอดคล้องกับระดับการศึกษาที่ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งระดับการศึกษาดังกล่าวส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพที่ไม่จำเป็นต้องใช้ความรู้มาก เมื่อจบการศึกษาภาคบังคับแล้วก็จะออกมาช่วยพ่อแม่ทำงานในไร่นา

และเมื่อมีครอบครัวก็จะแยกออกจากครอบครัวไปทำการเกษตรต่อไป โดยพ่อแม่จะแบ่งพื้นที่ให้ทำกิน ซึ่งสอดคล้องกับวิจิตร อาวะกุล (2527: 131) ได้กล่าวว่าอาชีพทางการเกษตร ถ้าหากบรรพบุรุษประกอบอาชีพการเกษตรมาก่อนลูกหลานก็จะมีแนวโน้มที่จะเชี่ยวชาญในการเกษตร และจะมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามอย่างที่บรรพบุรุษเคยปฏิบัติด้วย

5. อาชีพรอง

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 84.01) ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพรอง รองลงมาร้อยละ 7.48, 3.40, 3.06, 1.36, 0.34 และ 0.34 ประกอบอาชีพประมง ค้าขาย รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ รับจ้าง / พนักงานบริษัทเอกชน ทำไร่/ทำสวน และไม่มีอาชีพรอง ตามลำดับ (ตาราง 4)

แสดงให้เห็นนอกจากการประกอบอาชีพหลักแล้ว ผู้ให้ข้อมูลยังมีการประกอบอาชีพรองด้วย ซึ่งส่วนใหญ่จะทำการเลี้ยงสัตว์ เช่น โค กระบือ หรือสุกร ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สามารถดำเนินการควบคู่ไปกับการทำการเกษตรอื่นๆ

ตาราง 3 จำนวน และร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (n=294)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	252	85.71
หญิง	42	14.29
อายุ (ปี)		
45 และต่ำกว่า	27	9.18
46-50	96	32.65
51-55	114	38.78
56-60	46	15.65
มากกว่า 60	11	3.74
$\bar{X} = 51.62$	$SD = 4.82$	$Min-Max = 35-68$
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาภาคบังคับ	172	58.50
มัธยมศึกษาตอนต้น	105	35.71
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	15	5.11
ปริญญาตรี	2	0.68
อาชีพหลัก		
ทำไร่/ ทำสวน	167	57.59
รับจ้าง / พนักงานบริษัทเอกชน	71	24.48
เลี้ยงสัตว์	28	9.66
ค้าขาย	22	7.59
ประมง	5	1.72
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	1	0.34

ตาราง 3 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (n=294)	ร้อยละ
อาชีพรอง		
เลี้ยงสัตว์	247	84.01
ประมง	22	7.48
ค้าขาย	10	3.40
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	9	3.06
รับจ้าง / พนักงานบริษัทเอกชน	4	1.36
ทำไร่/ ทำสวน	1	0.34
ไม่มีอาชีพรอง	1	0.34

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

1. รายได้จากการประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีรายได้จากการประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมเฉลี่ย 73,912.24 บาทต่อปี มีรายได้ต่ำสุด 6,000 บาท และรายได้สูงสุด 280,000 บาท (SD = 44,603.33) โดยผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 26.19 มีรายได้จากการประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมระหว่าง 90,001-120,000 บาทต่อปี รองลงมาร้อยละ 25.17 มีรายได้จากการประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี ร้อยละ 24.83 มีรายได้จากการประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมระหว่าง 60,001-90,000 บาทต่อปี ร้อยละ 13.95 มีรายได้จากการประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมระหว่าง 30,001-60,000 บาทต่อปี และร้อยละ 9.86 มีรายได้จากการประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมมากกว่า 120,000 บาท (ตาราง 3)

2. รายได้นอกภาคการเกษตร

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 59.52) มีรายได้นอกภาคการเกษตร และร้อยละ 40.48 ไม่มีรายได้นอกภาคการเกษตร โดยผู้ให้ข้อมูลที่มีรายได้นอกภาคการเกษตรมีรายได้เฉลี่ย 61,078.86 บาทต่อปี รายได้ต่ำสุด 5,000 บาท และรายได้สูงสุด 150,000

บาท (SD = 38,299.80) โดยผู้ให้ข้อมูลมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 37.14) มีรายได้นอกภาคการเกษตรไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี รองลงมาร้อยละ 31.43 มีรายได้นอกภาคการเกษตรระหว่าง 60,001-90,000 บาท ร้อยละ 24.00 มีรายได้นอกภาคการเกษตรระหว่าง 90,001-120,000 บาท ร้อยละ 6.29 มีรายได้นอกภาคการเกษตรระหว่าง 30,001-60,000 บาท และร้อยละ 1.14 มีรายได้นอกภาคการเกษตรมากกว่า 120,000 บาท (ตาราง 3)

3. รายได้รวมทั้งหมด

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 36.05) มีรายได้ต่อปีรวมระหว่าง 100,001-120,000 บาท รองลงมาร้อยละ 29.93 มีรายได้รวมระหว่าง 80,001-100,000 บาท ร้อยละ 13.62 มีรายได้รวมระหว่าง 120,001-140,000 บาท และร้อยละ 10.20 มีรายได้รวมไม่เกิน 80,000 บาท และรายได้รวมมากกว่า 140,000 บาท ในสัดส่วนที่เท่ากัน (ตาราง 4) โดยผู้ให้ข้อมูลที่มีรายได้รวมเฉลี่ย 110,268.71 บาทต่อปี รายได้ต่ำสุด 50,000 บาท และรายได้สูงสุด 280,000 บาท (SD = 29,215.52)

แสดงให้เห็นว่านอกจากรายได้หลักจากเกษตรกรรมแล้วยังมีอีกรายได้หนึ่งก็คือรายได้จากการบริการการเกษตรที่มีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นในอนาคต เนื่องด้วยเป็นการทดแทนแรงงานสัตว์แบบดั้งเดิม และการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกรรมสู่ภาคอุตสาหกรรม ซึ่งรายได้ของครอบครัวจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับจำนวนพื้นที่ในการเพาะปลูกด้วย ถ้าพื้นที่ในการเพาะปลูกมากผลผลิตก็อาจจะได้มากแล้วทำให้มีรายได้มากขึ้นการประกอบอาชีพเสริมต่าง ๆ เช่น การรับจ้าง การค้าขาย ก็อาจทำให้มีรายได้ของครอบครัวเพิ่มขึ้น

4. แหล่งเงินทุนที่นำมาใช้ในการทำการเกษตร

ผลการศึกษาแหล่งเงินเชื่อที่นำมาใช้ในการทำการเกษตรพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าสามในสี่ (ร้อยละ 78.91) ใช้เงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมาร้อยละ 35.03 ใช้แหล่งเงินทุนจากกลุ่มสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 12.24 ใช้แหล่งเงินทุนจากกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 0.68 และ 0.34 ใช้เงินทุนของตนเอง และจากเพื่อนบ้าน ตามลำดับ (ตาราง 4)

แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ใช้เงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ทั้งนี้เนื่องจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเป็นสถาบันเงินกู้ของรัฐที่เข้ามาช่วยเหลือด้านเงินทุนแก่เกษตรกร ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ เพื่อช่วยให้เกษตรกรสามารถอยู่รอดและประสบความสำเร็จในอาชีพการเกษตร

5. สภาพการถือครองที่ดิน

จากตาราง 5 พบว่าในจำนวนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 79.25) ถือครองที่ดินโดยมีเอกสารสิทธิ์เป็นโฉนด รองลงมาร้อยละ 40.48 มีสภาพถือถือครองเป็นหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (นส.3) ร้อยละ 32.31 และ 31.97 ถือครองที่ดินเป็นหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน (สปก. 4-01) และเช่าผู้อื่น ตามลำดับ ในขณะที่ร้อยละ 5.44 ถือครองในลักษณะอื่นๆ

แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดมีที่ดินในการทำการเกษตรเป็นของตนเอง ทั้งที่กรรมสิทธิ์ในรูปโฉนด นส.3 และ สปก. 4-01 ซึ่งที่ดินส่วนใหญ่จะได้รับการสืบทอดมรดกจากบรรพบุรุษ มีเพียงบางส่วนที่เช่าที่ดินและผู้อื่นให้เปล่า

6. จำนวนพื้นที่ถือครอง

ผู้ให้ข้อมูลมีจำนวนพื้นที่ถือครองเฉลี่ยประมาณ 4 ไร่ ($SD = 2.29$) ผู้ให้ข้อมูลมีขนาดของพื้นที่ถือครองน้อยที่สุดคือ 1 ไร่ และมากที่สุดคือ 15 ไร่ โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 45.24) มีจำนวนพื้นที่ถือครองระหว่าง 3-4 ไร่ รองลงมาร้อยละ 21.43 มีจำนวนพื้นที่ถือครองระหว่าง 5-6 ไร่ ร้อยละ 17.69 มีจำนวนพื้นที่ถือครองระหว่าง 1-2 ไร่ ร้อยละ 10.54 มีจำนวนพื้นที่ถือครองระหว่าง 7-8 ไร่ และร้อยละ 5.10 มีจำนวนพื้นที่ถือครองมากกว่า 8 ไร่ (ตาราง 4)

จากผลการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่มีพื้นที่ถือครองน้อย ทั้งนี้เนื่องมาจากเป็นที่ดินที่ได้มาจากการสืบทอดจากบรรพบุรุษ และที่ดินถูกแบ่งปันให้กับลูกหลานตามแนวโน้มน้ำค่าเฉลี่ยถือครองที่ดินภาคเหนือ ซึ่งในอดีตครอบครัวชนบทไทยจะนิยมมีบุตรมากเพื่อให้มาช่วยกันทำมาหากิน และเมื่อบุตรโตขึ้นหรือมีครอบครัวก็จะทำการแบ่งที่ดินให้ไปทำกิน จึงทำให้ขนาดพื้นที่ถือครองลดลงเรื่อยๆ

7. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร

ผู้ให้ข้อมูลมีขนาดพื้นที่ทำการเกษตร เฉลี่ยประมาณ 6 ไร่ ($SD = 4.05$) ผู้ให้ข้อมูลมีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรน้อยที่สุดคือ 2 ไร่ และมากที่สุดคือ 26 ไร่ โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 40.14) มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 2-4 ไร่ รองลงมาร้อยละ 33.67 มีจำนวนพื้นที่ถือครองระหว่าง 5-7 ไร่ ร้อยละ 13.61 มีจำนวนพื้นที่ถือครองระหว่าง 8-10 ไร่ ร้อยละ 6.46 มีจำนวนพื้นที่ถือครองมากกว่า 13 ไร่ และร้อยละ 6.12 มีจำนวนพื้นที่ถือครองระหว่าง 11-13 ไร่

เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ให้ข้อมูลมีจำนวนพื้นที่ถือครองเฉลี่ยประมาณ 4 ไร่ แต่มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตร เฉลี่ยประมาณ 6 ไร่ ทั้งนี้เนื่องมาจากนอกจากผู้ให้ข้อมูลใช้พื้นที่ของตนเองอยู่ในการเกษตรแล้ว ก็ยังมีการเช่าที่ดินเพิ่มเติม ซึ่งจะเห็นได้จากผู้ให้ข้อมูลมีการเช่าที่ดินถึงร้อยละ 31.97

ตาราง 4 จำนวน และร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะทางเศรษฐกิจ

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน (n=294)	ร้อยละ
รายได้ในภาคเกษตรกรรม (บาทต่อปี)		
30,000 หรือน้อยกว่า	74	25.17
30,001-60,000	41	13.95
60,001-90,000	73	24.83
90,001-120,000	77	26.19
120,001 หรือมากกว่า	29	9.86
$\bar{X}$ = 73,912.24 SD = 44,603.33 Min-Max = 6,000-280,000		
รายได้นอกภาคเกษตรกรรม (บาทต่อปี)		
ไม่มี	119	40.48
มี	175	59.52
30,000 หรือน้อยกว่า	65	37.14
30,001-60,000	11	6.29
60,001-90,000	55	31.43
90,001-120,000	42	24.00
120,001 หรือมากกว่า	2	1.14
$\bar{X}$ = 61,078.86 SD = 38,299.80 Min-Max = 5,000-150,000		
รายได้รวมทั้งหมด (บาทต่อปี)		
80,000 หรือน้อยกว่า	30	10.20
80,001-100,000	88	29.93
100,001-120,000	106	36.05
120,001-140,000	40	13.62
140,000 หรือมากกว่า	30	10.20
$\bar{X}$ = 110,268.71 SD = 29,215.52 Min-Max = 50,000-280,000		

ตาราง 4 (ต่อ)

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน (n=294)	ร้อยละ
แหล่งสินเชื่อนำมาใช้ในการทำเกษตร*		
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์		
การเกษตร	232	78.91
สหกรณ์การเกษตร	103	35.03
กองทุนหมู่บ้าน	36	12.24
ของตนเอง	2	0.68
เพื่อนบ้าน	1	0.34
สภาพการถือครองที่ดิน*		
โฉนด	233	79.25
หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (นส.3)	119	40.48
หนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ใน		
เขตปฏิรูปที่ดิน (สปท. 4-01)	95	32.31
เช่า	94	31.97
อื่นๆ	16	5.44
จำนวนพื้นที่ถือครอง (ไร่)		
1-2	52	17.69
3-4	133	45.24
5-6	63	21.43
7-8	31	10.54
มากกว่า 8	15	5.10
$\bar{X} = 4.41$	SD = 2.29	Min-Max = 1-15

ตาราง 4 (ต่อ)

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน (n=294)	ร้อยละ
ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด (ไร่)		
2-4	118	40.14
5-7	99	33.67
8-10	40	13.61
11-13	18	6.12
มากกว่า 13	19	6.46
$\bar{X} = 6.26$	SD = 4.05	Min-Max = 2-26

ลักษณะทางสังคม

1. การเป็นสมาชิกกลุ่ม

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 98.64) ได้ระบุว่าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ในขณะที่ร้อยละ 92.18 เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ รองลงมาร้อยละ 88.78 เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน และมีเพียงร้อยละ 15.31, 11.22, 5.44 และ 5.10 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน/กลุ่มสตรี กลุ่มเลี้ยงสัตว์ กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตามลำดับ (ตาราง 5)

แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ หลายกลุ่มโดยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร กลุ่มออมทรัพย์ และกองทุนหมู่บ้าน ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลให้ความสำคัญกับความมั่นคงในชีวิตคนในครอบครัวและการรวมกลุ่มทำให้เกษตรกรสามารถต่อรองราคาในการขายผลผลิต ในขณะเดียวกันการเป็นสมาชิกกลุ่มยังสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายกว่าการไม่เป็นสมาชิก และที่สำคัญคือในการกู้ยืมเงินมาลงทุนสามารถทำได้ง่าย เกษตรกรไม่จำเป็นต้องใช้หลักทรัพย์ในการค้ำประกันเงินกู้ ส่วนใหญ่จะใช้กลุ่มการค้าประกัน

2. การเป็นสมาชิกกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผลการศึกษาการเป็นสมาชิกกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.64) เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ รองลงมาร้อยละ 48.64 เป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในขณะที่ร้อยละ 19.05, 18.03 และ 1.02 เป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์แม่น้ำ คู คลอง กลุ่มเผ่าละว้าและปोंกันไฟป่า และ กลุ่มองค์กรป่าชุมชน ตามลำดับ (ตาราง 5)

แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ ทั้งนี้เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งน้ำเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความจำเป็น ตลอดจนการเป็นสมาชิกทำให้สามารถแสดงความคิดเห็น ตลอดจนการเสนอแนะปัญหาแก่กลุ่มได้

3. ประสบการณ์ในการฝึกอบรม

ตาราง 5 พบว่าผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.98) เคยได้รับการฝึกอบรมในปีที่ผ่านมา และมีเพียงร้อยละ 1.02 เท่านั้นที่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม โดยผู้ให้ข้อมูลมีประสบการณ์ในการฝึกอบรมเฉลี่ย 4.53 ครั้งต่อปี ($SD = 1.43$) ผู้ให้ข้อมูลมีประสบการณ์ในการฝึกอบรมน้อยที่สุดคือ 2 ครั้งต่อปี และมากที่สุดคือ 9 ครั้งต่อปี โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 53.95) เคยมีประสบการณ์การฝึกอบรมจำนวน 4-5 ครั้งต่อปี รองลงมาร้อยละ 23.37 มีประสบการณ์ในการฝึกอบรมจำนวน 2-3 ครั้งต่อปี ร้อยละ 18.56 มีประสบการณ์ในการฝึกอบรมจำนวน 6-7 ครั้ง และร้อยละ 4.12 มีประสบการณ์ในการฝึกอบรมจำนวนมากกว่า 7 ครั้ง

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์ในการฝึกอบรมในรอบปีที่ผ่านมา ทั้งนี้เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลเป็นสมาชิกกลุ่มหลายกลุ่ม ซึ่งในแต่ละปีกลุ่มต่างๆ ก็จะมีการประชุมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ตาราง 5 จำนวน และร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะทางสังคม

ลักษณะทางสังคม	จำนวน (n=294)	ร้อยละ
การเป็นสมาชิกกลุ่ม		
กลุ่มเกษตรกร	290	98.64
กลุ่มออมทรัพย์	271	92.18
กองทุนหมู่บ้าน	261	88.78
กลุ่มแม่บ้าน/กลุ่มสตรี	45	15.31
กลุ่มเลี้ยงสัตว์	33	11.22
กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	16	5.44
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	15	5.10
การเป็นสมาชิกกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับ		
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		
กลุ่มผู้ใช้น้ำ	290	98.64
กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	143	48.64
กลุ่มอนุรักษ์แม่น้ำ คู คลอง	56	19.05
กลุ่มเฝ้าระวังและป้องกันไฟฟ้า	53	18.03
กลุ่มองค์กรป่าชุมชน	3	1.02
ประสบการณ์ในการฝึกอบรม (ครั้ง/ปี)		
ไม่เคย	3	1.02
เคย	291	98.98
2-3	68	23.37
4-5	157	53.95
6-7	54	18.56
8 หรือมากกว่า	12	4.12
$\bar{X} = 4.53$	SD = 1.43	Min-Max = 2-9

การได้รับน้ำในพื้นที่

1. การได้รับแหล่งน้ำในพื้นที่

ผลการศึกษาการได้รับแหล่งน้ำในพื้นที่ในตาราง 7 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบสองในสาม (ร้อยละ 65.65) ระบุว่าพื้นที่ได้รับน้ำเพียงพอ ในขณะที่มากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 34.35) ระบุว่าพื้นที่ได้รับน้ำไม่เพียงพอ

2. กิจกรรมที่ใช้ประโยชน์จากแม่น้ำ คู คลอง

ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 56.46) ใช้ประโยชน์จากแม่น้ำ คู คลองในกิจกรรมการเกษตร รองลงมาร้อยละ 43.20 ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากแม่น้ำ คู คลอง และร้อยละ 0.34 ใช้ประโยชน์จากแม่น้ำ คู คลองในครัวเรือน เช่น อาบน้ำ ซักผ้า และใช้ในการเดินทาง (ตาราง 6)

3. แหล่งน้ำที่ใช้ในการอุปโภคและบริโภค

ผลการศึกษาในตาราง 6 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 95.58) ใช้น้ำประปาหมู่บ้านในการอุปโภคบริโภค และมีเพียงร้อยละ 4.42 ที่อาศัยน้ำฝนในการอุปโภคบริโภค

4. แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร

ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 90.82) ใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำในการทำเกษตร รองลงมาร้อยละ 90.48 ใช้น้ำจากน้ำฝนในการทำเกษตร ร้อยละ 26.19 ใช้แหล่งน้ำจากบ่อ บาดาล และมีเพียงร้อยละ 9.18, 7.14, 5.78, 2.72 และ 0.34 ที่ใช้แหล่งน้ำจากสระน้ำ ประปาหมู่บ้าน คลอง ห้วย/หนอง และบ่อน้ำตื้น ตามลำดับ (ตาราง 6)

5. วิธีการจัดสรรน้ำในชุมชน

ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด (ร้อยละ 100.00) ระบุว่าชุมชนมีการจัดสรรน้ำโดยการส่งน้ำแบบหมุนเวียนหรือตามรอบเวร (ตาราง 6)

6. อุปสรรคในการใช้น้ำเพื่อการเกษตร

ผลการศึกษาในตาราง 7 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 45.24) มีปัญหาและอุปสรรคในการใช้น้ำเพื่อการเกษตรเกี่ยวกับระบบการจ่ายน้ำไม่ดี รองลงมาร้อยละ 31.97 ระบุว่าปริมาณน้ำในแหล่งน้ำไม่เพียงพอ ร้อยละ 27.21 ระบุว่าการจ่ายน้ำไม่แน่นอน และร้อยละ 20.75 ระบุว่าคลองส่งน้ำไม่ทั่วถึง

7. ความเหมาะสมของรูปแบบการส่งน้ำ

ผู้ให้ข้อมูลประมาณสองในสาม (ร้อยละ 66.67) ระบุว่ารูปแบบการจัดส่งน้ำจากแหล่งน้ำไปยังพื้นที่ทำการเกษตรกรรมที่เหมาะสมคือคลองส่งน้ำ รองลงมาร้อยละ 16.67 เป็นการขุดคลองเอง ร้อยละ 16.33 การขุดบ่อบาดาล และร้อยละ 3.74 การสูบน้ำด้วยไฟฟ้า (ตาราง 6)

ตาราง 6 จำนวน และร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามการได้รับน้ำในพื้นที่

การได้รับน้ำในพื้นที่	จำนวน (n=294)	ร้อยละ
การได้รับน้ำในพื้นที่		
เพียงพอ	193	65.65
ไม่เพียงพอ	101	34.35
กิจกรรมที่ใช้ประโยชน์จากแม่น้ำ คู คลอง*		
ใช้ในการทำการเกษตร	166	56.46
ไม่ใช้ประโยชน์เลย	127	43.20
ใช้ในครัวเรือน เช่นอาบน้ำ ซักล้าง	1	0.34
ใช้ในการเดินทาง	1	0.34
แหล่งน้ำที่ใช้ในการอุปโภค บริโภค		
ประปาหมู่บ้าน	281	95.58
น้ำฝน	13	4.42
แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร		
อ่างเก็บน้ำ	267	90.82
น้ำฝน	266	90.48
บ่อบาดาล	77	26.19
สระน้ำ	27	9.18
ประปาหมู่บ้าน	21	7.14
คลอง	17	5.78
ห้วย/หนอง	8	2.72
บ่อน้ำตื้น	1	0.34
วิธีการจัดสรรน้ำในชุมชน		
การส่งน้ำแบบหมุนเวียนหรือตามรอบเวร	294	100.00

ตาราง 6 (ต่อ)

อุปสรรคในการใช้น้ำเพื่อการเกษตร	จำนวน (n=294)	ร้อยละ
อุปสรรคในการใช้น้ำเพื่อการเกษตร*		
ระบบการจ่ายน้ำไม่ดี	133	45.24
ปริมาณน้ำในแหล่งน้ำไม่เพียงพอ	94	31.97
การจ่ายน้ำไม่แน่นอน	80	27.21
คลองส่งน้ำไม่ทั่วถึง	61	20.75
ความเหมาะสมของรูปแบบการส่งน้ำ		
คลองส่งน้ำ		
เหมาะสม	196	66.67
ไม่เหมาะสม	98	33.33
ขุดคลองเอง		
เหมาะสม	49	16.67
ไม่เหมาะสม	245	83.33
สูบน้ำด้วยไฟฟ้า		
เหมาะสม	48	16.33
ไม่เหมาะสม	246	83.67

หมายเหตุ * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

การมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ของผู้ให้ข้อมูล

การศึกษามีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของเกษตรกรในพื้นที่ ตำบล
ออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นหลักคือ 1) ด้านระดม
ความคิดและตัดสินใจ 2) ด้านการดำเนินงานกิจกรรม 3) ด้านการให้การสนับสนุน และ 4) ด้านการ
ติดตามประเมินผล ซึ่งผู้ให้ข้อมูลแสดงระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ระดับ คือ มีส่วนร่วมเป็น
ประจำ มีส่วนร่วมบ่อยครั้ง มีส่วนร่วมนานๆ ครั้ง และมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ทั้งนี้เมื่อวิเคราะห์จาก
ค่าเฉลี่ยสามารถแปลความหมายค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วม สามารถแปลความหมายโดยระดับการมีส่วน
ร่วมดังนี้

3.26-4.00	มีส่วนร่วมเป็นประจำ
2.51-3.25	มีส่วนร่วมบ่อยครั้ง
1.76-2.50	มีส่วนร่วมนานๆ ครั้ง
1.00-1.75	มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ผลการศึกษามีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีส่วน
ร่วมโดยรวมอยู่ในระดับเป็นประจำ (ค่าเฉลี่ย 3.31) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมี
ส่วนร่วมในระดับเป็นประจำในประเด็น 1) ด้านการติดตามและประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 3.40) 2) ด้าน
การดำเนินงานกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 3.31) และ 3) ด้านการให้การสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย 3.30) และมีส่วนร่วม
ในระดับบ่อยครั้งในประเด็นด้านระดมความคิดและตัดสินใจ (ค่าเฉลี่ย 3.25) ตามลำดับ (ตาราง 7)

ตาราง 7 ระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของผู้ให้ข้อมูล

การมีส่วนร่วม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับการมีส่วนร่วม
ด้านระดมความคิดและตัดสินใจ	3.25	0.43	บ่อยครั้ง
ด้านการดำเนินงานกิจกรรม	3.31	0.35	เป็นประจำ
ด้านการให้การสนับสนุน	3.30	0.36	เป็นประจำ
ด้านการติดตามประเมินผล	3.40	0.39	เป็นประจำ
รวม	3.31	0.26	เป็นประจำ

ด้านการระดมความคิดและตัดสินใจ

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของเกษตรกรในพื้นที่ ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการระดมความคิดและตัดสินใจ (ตาราง 8) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับบ่อยครั้ง (ค่าเฉลี่ย 3.25) โดยมีส่วนร่วมในระดับเป็นประจำเกี่ยวกับเรื่อง 1) เข้าร่วมการอบรมปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.26) 2) ร่วมจัดสรรน้ำ/ส่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกแบบตลอดปี (ค่าเฉลี่ย 3.26) และมีส่วนร่วมในระดับบ่อยครั้งเกี่ยวกับเรื่อง 1) ได้ร่วมจัดสรรน้ำ/ส่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกเฉพาะฤดูแล้ง (ค่าเฉลี่ย 3.25) และ 2) ได้ร่วมจัดสรรน้ำ/ส่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกเฉพาะฤดูฝน (ค่าเฉลี่ย 3.23) ตามลำดับ

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของเกษตรกรในพื้นที่ ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการติดตามประเมินผลในระดับเป็นประจำเกี่ยวกับเรื่องเข้าร่วมการอบรมปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในชุมชน และร่วมจัดสรรน้ำ/ส่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกแบบตลอดปี ซึ่งจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมพบว่า ในชุมชนมีการปลูกฝังให้คนในชุมชนและเยาวชนให้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ โดยองค์กรในท้องถิ่นได้มีการประสานงานกับหน่วยงานต้นน้ำและกรมชลประทานในการเข้ามาอบรมชาวบ้านในพื้นที่รู้ถึงคุณค่าในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ มีการประสานงานกับโรงเรียนในพื้นที่ให้มีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในพื้นที่ เพื่อใช้ในการเรียนการสอนในสถานศึกษาในพื้นที่ เพื่อให้เยาวชนได้ตระหนักถึงประโยชน์และคุณค่าของการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ โดยชุมชนมีการประชุมร่วมกับหน่วยงานป่าไม้และกรมชลประทาน เพื่อสรุปปัญหาและอุปสรรคในการใช้น้ำในปีที่ผ่านมา และร่วมกันในการกำหนดแนวทางการใช้น้ำในพื้นที่ในปีต่อไป และลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการแก่งแย่งน้ำในพื้นที่ มีการจัดกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ เช่น การร่วมกันขุดลอกคูคลอง การเก็บขยะและวัชพืชในแหล่งน้ำ การขอความร่วมมือชุมชนในการไม่ปล่อยน้ำเสียลงแหล่งน้ำ เป็นต้น สำหรับในประเด็นการร่วมจัดสรรน้ำ/ส่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกในฤดูแล้งและฤดูฝนนั้น ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับบ่อยครั้ง ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมพบว่า ผู้ให้ข้อมูลบางรายได้ร่วมจัดสรรน้ำ/ส่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกแบบตลอดปีแล้ว จึงไม่ได้เข้าร่วมทุกครั้ง จะเข้าร่วมตามโอกาสที่ตนเองว่างจากภาระงานเท่านั้น

ตาราง 8 จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำด้านระดมความคิดเห็นและตัดสินใจ

ประเด็น	การมีส่วนร่วม					ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการมีส่วนร่วม
	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง	น้อยที่สุด	มากที่สุด			
เข้าร่วมการอบรมปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในชุมชน ได้ร่วมจัดสรรน้ำ/ส่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกแบบตลอดปี ได้ร่วมจัดสรรน้ำ/ส่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกเฉพาะฤดูแล้ง ได้ร่วมจัดสรรน้ำ/ส่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกเฉพาะฤดูฝน	118 (40.14)	136 (46.26)	38 (12.93)	2 (0.68)	3.26	0.70	เป็นประจำ	
	116 (39.46)	140 (47.62)	36 (12.24)	2 (0.68)	3.26	0.69	เป็นประจำ	
	115 (39.12)	140 (47.62)	37 (12.60)	2 (0.68)	3.25	0.70	บ่อยครั้ง	
	118 (40.14)	129 (43.88)	45 (15.31)	2 (0.68)	3.23	0.73	บ่อยครั้ง	
รวม					3.25	0.43	บ่อยครั้ง	

ด้านการดำเนินกิจกรรม

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของเกษตรกรในพื้นที่ ตำบล อ่อนใต้ อำเภอสนักแพง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการดำเนินกิจกรรม (ตาราง 9) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับเป็นประจำ (ค่าเฉลี่ย 3.31) โดยมีส่วนร่วมในระดับเป็นประจำเกี่ยวกับเรื่อง 1) ได้ป้องกันการปล่อยน้ำเสียจากครัวเรือนลงสู่แหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.40) 2) ร่วมขุดลอกลำธารไม่ให้ตื้นเขิน (ค่าเฉลี่ย 3.33) 3) กำจัดวัชพืชในแหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.33) 4) เข้าร่วมปลูกต้นไม้พื้นฟูป่าต้นน้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.31) และ 5) เข้าร่วมกิจกรรมการป้องกันลำธารไม่ให้เกิดการกัดเซาะ (ค่าเฉลี่ย 3.26) และมีส่วนร่วมในระดับบ่อยครั้งเกี่ยวกับเรื่องเก็บขยะมูลฝอยในแหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.25) ตามลำดับ

ผู้ให้ข้อมูลการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของเกษตรกรในพื้นที่ ตำบล อ่อนใต้ อำเภอสนักแพง จังหวัดเชียงใหม่ ในด้านการดำเนินกิจกรรมในระดับเป็นประจำ เกี่ยวกับเรื่องการมีส่วนร่วมในการป้องกันการปล่อยน้ำเสียจากครัวเรือนลงสู่แหล่งน้ำ ร่วมขุดลอกลำธารไม่ให้ตื้นเขิน ร่วมกำจัดวัชพืชในแหล่งน้ำ ร่วมปลูกต้นไม้พื้นฟูป่าต้นน้ำ และเข้าร่วมกิจกรรมการป้องกันลำธารไม่ให้เกิดการกัดเซาะในพื้นที่ จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมพบว่าองค์กรบริหารส่วนตำบล หน่วยงานป่าต้นน้ำ และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ได้มีการจัดกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่นในโอกาสวันสำคัญต่างๆ เช่น วันพ่อ วันแม่ วันสำคัญทางศาสนา โดยชุมชนมีการร่วมกันปลูกป่า การร่วมกันขุดลอก กำจัดวัชพืช เก็บขยะในคูคลองของหมู่บ้านอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยในกิจกรรมต่างๆ สถานที่ศึกษาในพื้นที่ได้นำนักเรียนมาร่วมกิจกรรมด้วย ชุมชนมีการร่วมกันกำหนดกฎระเบียบในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ มีการส่งเสริมให้ครัวเรือนมีการทำบ่อบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ และมีการกำหนดโทษแก่ครัวเรือนที่ฝ่าฝืน ทั้งนี้กิจกรรมต่างๆ ดังกล่าวที่ดำเนินการนั้น เพื่อเป็นการอนุรักษ์แหล่งน้ำให้สามารถใช้ประโยชน์ทั้งในการเกษตรและอุปโภคบริโภคได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ตาราง 9 จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำด้านการดำเนินกิจกรรม

ประเด็น		การมีส่วนร่วม				ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับ
		เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง	น้อยที่สุด			
ได้ร่วมป้องกันการปล่อยน้ำเสียจากครัวเรือนลงสู่แหล่งน้ำ	144	126	22	2	3.40	0.66	เป็นประจำ	
	(48.93)	(42.86)	(7.48)	(0.68)				
	117	160	15	2	3.33	0.61	เป็นประจำ	
ร่วมดูแลลอกลำธารไม่ให้ตันเงิน	(39.80)	(54.42)	(5.10)	(0.68)				
	123	146	22	2	3.33	0.64	เป็นประจำ	
	(42.18)	(49.66)	(7.48)	(0.68)				
กำจัดวัชพืชในแหล่งน้ำ	139	109	44	2	3.31	0.75	เป็นประจำ	
	(47.28)	(37.07)	(14.97)	(0.68)				
	117	138	37	2	3.26	0.70	เป็นประจำ	
เข้าร่วมกิจกรรมการป้องกันลำธารไม่ให้เกิดการกัดเซาะ	(39.80)	(46.94)	(12.59)	(0.68)				
	86	197	9	2	3.25	0.54	บ่อยครั้ง	
	(29.25)	(67.01)	(3.06)	(0.68)				
เก็บขยะมูลฝอยในแหล่งน้ำ								
รวม					3.31	0.35	เป็นประจำ	

ด้านการให้การสนับสนุน

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของเกษตรกรในพื้นที่ ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการให้การสนับสนุน (ตาราง 10) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับเป็นประจำ (ค่าเฉลี่ย 3.30) โดยมีส่วนร่วมในระดับเป็นประจำเกี่ยวกับเรื่อง 1) การจัดการน้ำผิวดินเพื่อใช้ในการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.38) 2) การจัดสร้างแหล่งรองรับน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.36) 3) นำน้ำบาดาลมาใช้ในการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.35) 4) ร่วมจัดหา น้ำบาดาลเพื่ออุปโภคบริโภค (ค่าเฉลี่ย 3.30) 5) และมีส่วนร่วมในระดับบ่อยครั้งเกี่ยวกับเรื่อง 1) มีการสร้างแหล่งเก็บกักน้ำผิวดินเพื่อการอุปโภคบริโภค (ค่าเฉลี่ย 3.21) 2) จัดให้มีภาชนะรองรับน้ำฝนเพื่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน (ค่าเฉลี่ย 3.19) ตามลำดับ

ผู้ให้ข้อมูลการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของเกษตรกรในพื้นที่ ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ในด้านการให้การสนับสนุนในระดับเป็นประจำ ทั้งในเรื่องของการจัดการน้ำผิวดิน การจัดสร้างแหล่งรองรับน้ำ และการนำน้ำบาดาลมาใช้ในการเกษตร ตลอดจนการร่วมจัดหา น้ำบาดาลเพื่ออุปโภคบริโภค ซึ่งจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมผู้ให้ข้อมูลระบุว่า องค์การบริหารส่วนตำบล หน่วยงานป่าต้นน้ำ และกรมชลประทาน มีการส่งเสริมสนับสนุนในด้านเครื่องมือเครื่องจักรในการขุดบ่อหรือสระน้ำ การเจาะน้ำบาดาลให้กับประชาชนในพื้นที่ที่ต้องการสร้างแหล่งเก็บน้ำในพื้นที่ของตนเอง เพื่อแก้ปัญหาในการขาดแคลนน้ำโดยเฉพาะในพื้นที่ที่อยู่ปลายน้ำ ทั้งนี้เนื่องจากในการทำเกษตรในแต่ละปีมีจำนวนและปริมาณพื้นที่ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่ราคาของผลผลิตในปีนั้น ซึ่งทำให้ปริมาณน้ำในแต่ละปีไม่เพียงพอ จึงทำให้หากผู้ให้ข้อมูลรายใดมีพื้นที่เหลือพอก็จะมีการขุดสระไว้เพื่อรองรับน้ำฝนเพื่อเก็บไว้ใช้ในการเกษตรและการอุปโภคบริโภคในช่วงที่ปริมาณน้ำไม่เพียงพอ ส่วนผู้ให้ข้อมูลรายใดไม่มีพื้นที่เพียงพอก็จะใช้วิธีการเจาะน้ำบาดาลมาใช้ในการเกษตรและอุปโภคบริโภค

ตาราง 10 จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำด้านการให้การสนับสนุน

(n = 294)

ประเด็น	การมีส่วนร่วม				ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการมีส่วนร่วม
	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง	น้อยที่สุด			
การจัดการน้ำผิวดินเพื่อใช้ในการเกษตร	137 (46.60)	133 (45.24)	22 (7.48)	2 (0.68)	3.38	0.65	เป็นประจำ
การจัดสร้างแหล่งรองรับน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร	141 (47.96)	120 (40.82)	31 (10.54)	2 (0.68)	3.36	0.70	เป็นประจำ
นํานํ้าบาดาลมาใช้เพื่อการเกษตร	135 (45.92)	129 (43.88)	28 (9.52)	2 (0.68)	3.35	0.68	เป็นประจำ
ร่วมจัดหานํ้าบาดาลเพื่ออุปโภคบริโภค	128 (43.54)	127 (43.20)	37 (12.59)	2 (0.68)	3.30	0.71	เป็นประจำ
มีการสร้างแหล่งเก็บกักน้ำผิวดินเพื่อการอุปโภคบริโภค	115 (39.12)	127 (43.20)	50 (17.01)	2 (0.68)	3.21	0.74	บ่อยครั้ง
จัดให้มีภาชนะรองรับน้ำฝนเพื่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน	109 (37.07)	134 (45.58)	49 (16.67)	2 (0.68)	3.19	0.73	บ่อยครั้ง
รวม					3.30	0.36	เป็นประจำ

ด้านการติดตามประเมินผล

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของเกษตรกรในพื้นที่ ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการติดตามประเมินผล (ตาราง 10) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับเป็นประจำ (ค่าเฉลี่ย 3.40) โดยมีส่วนร่วมในระดับเป็นประจำเกี่ยวกับเรื่อง 1) ได้ร่วมพูดคุยกับเพื่อนบ้านเกี่ยวกับการป้องกันน้ำเสีย (ค่าเฉลี่ย 3.55) 2) ได้ร่วมติดตามข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพน้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.50) 3) ได้ศึกษาติดตามการเกิดน้ำเสียที่จะเกิดขึ้นในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.32) และผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมระดับบ่อยครั้ง ในประเด็นได้เฝ้าสังเกตการณ์เกิดน้ำเสียที่จะเกิดขึ้นในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.22) ตามลำดับ

จากผลการศึกษาพบว่า มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ในด้านการติดตามประเมินผลในระดับเป็นประจำ โดยมีส่วนร่วมโดยการได้ร่วมพูดคุยกับเพื่อนบ้านเกี่ยวกับการป้องกันน้ำเสีย โดยชุมชนมีการพูดคุยกับเพื่อนบ้านอย่างสม่ำเสมอทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีการร่วมติดตามข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพน้ำอย่างสม่ำเสมอทั้งที่เป็นข่าวสารที่ได้รับทราบโดยตรงจากเจ้าหน้าที่หรือข่าวสารที่ได้รับจากเพื่อนบ้าน ตลอดจนข่าวสารจากหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน โดยเฉพาะในเรื่องของปริมาณน้ำที่มีในแต่ละปีว่ามีจำนวนมากน้อยเพียงใด และต้องเตรียมรับมืออย่างไรหากปริมาณน้ำมีไม่เพียงพอในการทำการเกษตรหรือสำหรับใช้ในการอุปโภคบริโภค ทั้งนี้เนื่องจากในพื้นที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งน้ำเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญในการทำเกษตร และหากเกิดน้ำเสียขึ้นหรือปริมาณน้ำไม่เพียงพอในชุมชนก็จะส่งผลกระทบต่ออาชีพของตนเอง จึงทำให้คนในชุมชนมีการพูดคุยเกี่ยวกับการป้องกันน้ำเสีย

ตาราง 11 จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรนำด้านการติดตามประเมินผล

ประเด็น	การมีส่วนร่วม					ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ระดับ การมีส่วนร่วม
	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง	น้อยที่สุด				
ได้พูดคุยกับเพื่อนบ้านเกี่ยวกับการป้องกันน้ำเสีย	180	99	13	2		0.61	3.55	เป็นประจำ
	(61.22)	(33.67)	(4.42)	(0.68)				
ได้ติดตามข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพน้ำ	163	118	11	2		0.61	3.50	เป็นประจำ
	(55.44)	(40.14)	(3.74)	(0.68)				
ได้ศึกษาติดตามการเกิดน้ำเสียที่จะเกิดขึ้นในชุมชน	125	142	24	3		0.67	3.32	เป็นประจำ
	(42.52)	(48.30)	(8.16)	(1.02)				
ได้เฝ้าสังเกตการเกิดน้ำเสียที่จะเกิดขึ้นในชุมชน	101	160	31	2		0.65	3.22	บ่อยครั้ง
	(34.35)	(54.42)	(10.54)	(0.68)				
รวม						0.39	3.40	เป็นประจำ

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม กับการมีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของผู้ให้ข้อมูล

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ จำนวนพื้นที่ถือครอง ลักษณะการถือครองที่ดิน การเป็นสมาชิกกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเข้าร่วมฝึกอบรม และการได้รับแหล่งน้ำในพื้นที่ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของผู้ให้ข้อมูล โดยระดับการมีส่วนร่วม แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ประจํา (ค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.25) และน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ยไม่เกิน 3.25) โดยใช้สถิติ Chi-square โดยผู้วิจัยได้กำหนดค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตามไว้ที่ $\alpha = 0.05$ ได้ผลการศึกษาดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

เพศ

ผลการศึกษา พบว่า เพศของผู้ให้ข้อมูลไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ($p > 0.05$) จึงกล่าวได้ว่า ไม่ว่าผู้ให้ข้อมูลจะเป็นเพศหญิงหรือเพศชายก็ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ตาราง 12)

อายุ

ผลการศึกษา พบว่า อายุของผู้ให้ข้อมูลไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ($p > 0.05$) จึงกล่าวได้ว่า ไม่ว่าอายุของผู้ให้ข้อมูลจะมากหรือน้อยก็ไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ตาราง 12)

ระดับการศึกษา

ผลการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาของผู้ให้ข้อมูลไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำใน ($p > 0.05$) จึงกล่าวได้ว่า ไม่ว่าผู้ให้ข้อมูลจะมีการศึกษาระดับใดก็ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ตาราง 12)

อาชีพ

ผลการศึกษา พบว่า อาชีพของผู้ให้ข้อมูลไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำใน (p>0.05) กล่าวคือ ไม่ว่าผู้ให้ข้อมูลจะประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม หรือนอกภาคเกษตรกรรม ก็ไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ตาราง 12)

ตาราง 12 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ลักษณะส่วนบุคคล	การมีส่วนร่วม			χ^2	p
	ประจำ	น้อยที่สุด	รวม		
เพศ (df=1)				0.416	0.519
ชาย	163 (55.44)	89 (30.27)	252 (85.71)		
หญิง	25 (8.50)	17 (5.78)	42 (14.29)		
อายุ (df=1)				2.684	0.101
ไม่เกิน 50 ปี	72 (24.49)	51 (17.35)	123 (41.84)		
มากกว่า 50 ปี	116 (39.46)	55 (18.71)	171 (58.16)		
ระดับการศึกษา (df=1)				0.062	0.803
ประถมศึกษา	111 (37.76)	61 (20.75)	172 (58.50)		
สูงกว่าประถมศึกษา	77 (26.19)	45 (15.31)	122 (41.50)		

ตาราง 12 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล	การมีส่วนร่วม			χ^2	p
	ประจำ	น้อยที่สุด	รวม		
อาชีพ (df=1)				1.145	0.285
ในภาคเกษตรกรรม	132	68	200		
	(44.90)	(23.13)	(68.03)		
นอกภาคเกษตรกรรม	56	38	94		
	(19.05)	(12.93)	(31.97)		
รวม	188	106	294		
	(63.95)	(36.05)	(100.00)		

ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางเศรษฐกิจกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

รายได้

ผลการศึกษาในตาราง 13 พบว่า รายได้ของผู้ให้ข้อมูลไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ($p > 0.05$) กล่าวคือ ไม่ว่าผู้ให้ข้อมูลจะมีรายได้มากหรือน้อยก็ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

จำนวนพื้นที่ถือครอง

ผลการศึกษาในตาราง 13 พบว่า จำนวนพื้นที่ถือครองของผู้ให้ข้อมูลไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ($p > 0.05$) จึงกล่าวได้ว่า ไม่ว่าผู้ให้ข้อมูลจะมีจำนวนพื้นที่ถือครองมากหรือน้อยก็ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ลักษณะการถือครองที่ดิน

ผลการศึกษา พบว่า ลักษณะการถือครองที่ดินของผู้ให้ข้อมูลไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ($p > 0.05$) จึงกล่าวได้ว่า ไม่ว่า

ผู้ให้ข้อมูลจะมีลักษณะการถือครองที่ดินในลักษณะใดที่ไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ตาราง 13)

ตาราง 13 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางเศรษฐกิจกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	การมีส่วนร่วม			χ^2	p
	ประจำ	น้อยที่สุด	รวม		
รายได้ (df=1)				0.013	0.910
ไม่เกิน 100,000 บาท	75 (25.51)	43 (14.63)	118 (40.14)		
มากกว่า 100,000 บาท	113 (38.44)	63 (21.43)	176 (59.86)		
ขนาดพื้นที่ทำถือครอง (df=1)				0.024	0.877
ไม่เกิน 5 ไร่	94 (31.97)	54 (18.37)	148 (50.34)		
มากกว่า 5 ไร่	94 (31.97)	52 (17.69)	146 (49.66)		
ลักษณะการถือครองที่ดิน (df=1)				0.091	0.703
ถือครองเป็นโฉนด	150 (51.02)	83 (28.23)	233 (79.25)		
ถือครอง นส.3, เช่า, สปก. 401	38 (12.93)	23 (7.82)	61 (20.75)		
รวม	188 (63.95)	106 (36.05)	294 (100.00)		

ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางสังคมกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

การเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์แม่น้ำ คู คลอง

ผลการศึกษา พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์แม่น้ำ คู คลองของผู้ให้ข้อมูลไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ($p>0.05$) จึงกล่าวได้ว่า ไม่ว่าผู้ให้ข้อมูลจะมีจะเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์แม่น้ำ คู คลองหรือไม่เป็นสมาชิกก็ตาม ก็ไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ตาราง 14)

การเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ

ผลการศึกษา พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำของผู้ให้ข้อมูลไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ($p>0.05$) จึงกล่าวได้ว่า ไม่ว่าผู้ให้ข้อมูลจะเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำหรือไม่เป็นสมาชิกก็ตาม ก็ไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ตาราง 14)

การเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ผลการศึกษา พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของผู้ให้ข้อมูลไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ($p>0.05$) จึงกล่าวได้ว่า ไม่ว่าผู้ให้ข้อมูลจะเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้หรือไม่เป็นสมาชิกก็ตาม ก็ไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ตาราง 14)

การเป็นสมาชิกกลุ่มเฝ้าระวังและป้องกันไฟป่า

ผลการศึกษา พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มเฝ้าระวังและป้องกันไฟป่าของผู้ให้ข้อมูลไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ($p>0.05$) จึงกล่าวได้ว่า ไม่ว่าผู้ให้ข้อมูลจะเป็นสมาชิกกลุ่มเฝ้าระวังและป้องกันไฟป่าหรือไม่เป็นสมาชิกก็ตาม ก็ไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ตาราง 14)

การเข้าร่วมฝึกอบรม

ผลการศึกษา พบว่า การเข้าร่วมฝึกอบรมของผู้ให้ข้อมูลไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ($p>0.05$) จึงกล่าวได้ว่า ไม่ว่าผู้ให้

ข้อมูลจะได้รับการฝึกอบรมมาน้อยเพียงใด ก็ไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ
ทรัพยากรน้ำ (ตาราง 14)

การได้รับแหล่งน้ำในพื้นที่

ผลการศึกษา พบว่า การได้รับแหล่งน้ำในพื้นที่ของผู้ให้ข้อมูลไม่มีความสัมพันธ์
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ($p>0.05$) จึงกล่าวได้ว่า ไม่ว่า
ผู้ให้ข้อมูลจะได้รับน้ำในพื้นที่เพียงพอหรือไม่เพียงพอ ก็ไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมบริหาร
จัดการทรัพยากรน้ำ (ตาราง 14)

ตาราง 14 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางสังคมกับระดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากร
น้ำ

ลักษณะทางสังคม	การมีส่วนร่วม			χ^2	p
	ประจำ	น้อยที่สุด	รวม		
การเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ แม่น้ำ คู คลอง (df=1)				0.018	0.892
ไม่เป็น	156 (53.06)	82 (27.89)	238 (80.95)		
เป็น	32 (10.88)	24 (8.16)	56 (19.05)		
การเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ (df=1)				1.389	0.239
ไม่เป็น	3 (1.02)	1 (0.34)	4 (1.36)		
เป็น	185 (62.93)	105 (35.71)	290 (98.64)		

ตาราง 14 (ต่อ)

ลักษณะทางสังคม	การมีส่วนร่วม			χ^2	p
	ประจำ	น้อยที่สุด	รวม		
การเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ (df=1)				0.215	0.634
ไม่เป็น	96 (32.65)	55 (18.71)	151 (51.36)		
เป็น	92 (31.29)	51 (17.35)	143 (48.64)		
การเป็นสมาชิกกลุ่มเผ่าละว้า และป้องกันไฟฟ้า (df=1)				3.726	0.054
ไม่เป็น	148 (50.34)	93 (31.63)	241 (81.97)		
เป็น	40 (13.61)	13 (4.42)	53 (18.03)		
การเข้าร่วมฝึกอบรม (df=1)				2.879	0.090
ไม่เกิน 4 ครั้ง	96 (32.65)	65 (22.11)	161 (54.76)		
มากกว่า 4 ครั้ง	92 (31.29)	41 (13.95)	133 (45.24)		
การได้รับแหล่งน้ำในพื้นที่ (df=1)				0.011	0.915
เพียงพอ	123 (41.84)	70 (23.81)	193 (65.65)		
ไม่เพียงพอ	65 (22.11)	36 (12.24)	101 (34.35)		
รวม	188 (63.95)	106 (36.05)	294 (100.00)		